

J e g y z ő k ö n y v

a Magyar Tudományos Akadémia 1951. április 7.-én délelőtt 11 órakor tartott elnökségi üléséről.

Jelen voltak: Ruzsnyák István elnök, Erdey-Gruz Tibor főtítkár, Ligeti Lajos és Gombás Pál alelnökök, Lukács György, Alexits György, Novobátzky Károly, Straub Brunó elnökségi tagok, Németh Gyula, Fogarasi Béla, Riesz Frigyes, Marek József, Illyés Géza és Mihailich Győző osztályelnökök.

Molnár Erik elnökségi tag kimentette magát.

A jegyzőkönyvet vezette: Székely Jánosné.

+

Ruzsnyák István elnök üdvözli az elnökség tagjait és az ülést megnyitja.

Erdey-Gruz Tibor főtítkár javasolja, hogy elsőnek a 8. napirendi pontot a békeiv aláírását tűzze ki az elnökség, mert valószínű, hogy az ülés tartama alatt többen el fognak távozni. Elnökség a javaslatot elfogadja.

Ruzsnyák István elnök összefoglalja a békeharc jelentőségét: Sztálin elvtárs történelmi jelentőségű nyilatkozata, valamint a Békevilágtanás berlini tanácskozása a béke megvédéséért folytatott harc újabb fejzotét nyitották meg. A békeharc új szakaszában alkalmaznunk kell azokat a módszereket, amelyekről Sztálin elvtárs szolt, amikor megmondotta, hogy a béke fenntartása lehetséges, ha a népek kezükbe veszik a békéért folytatott küzdelem ügyét. A háború ellen folytatott harc tehát nem nértpolitikai feladat, hanem minden tisztességes ember legfontosabb feladata. A békéért harcoló tábor felmérhetetlenül nagyobb, mint annak a néhány becsstelen uszítóinak a száma, akiknek a háború jó üzletet jelentene. Ezért bizonyos, hogy a népek keresztül fogják vinni békeakaratakat és meghiúsítják a háborús uszítók tervét. Ehhez azonban szükséges, hogy minden egyes ember megtegyen minden tőle telhetőt a békéért folytatott küzdelem érdekében. Igyekezzenek szakmája területén a nép érdekében a legjobbat alkotni és tudatosítani úgy önmagában, mint a dolgozó tömegekben, hogy a béke megőrzése a népek kezébe van letéve. A Szovjetunió által vezetett békétábor ereje lehetővé teszi, hogy az öthatalmi békeegyezmény megkötését kikényszerítsük az imperialista uszítókkal szemben. Az egyezmény megkötése lehetővé fogja tenni azt, hogy a két társadalmi forma - a szocialista és a kapitalista társadalom - egymás mellett békességben élhessen, egymással versengve. Nem kétséges azonban, hogy a verseny a szocialista tábor győzelmével fog végződni.

Elnökség tagjai a békeivet egyhanguan aláírják.

1. Az 1951-évi könyvkiadási terv.

Erdey-Gruz Tibor főtítkár ismerteti a tervet, hivatkozva a sokszorosított és szétküldött tájékoztatóra.

Straub Brunó rámutat arra, hogy az akadémiai könyvkiadás állami szubszidiója nagyobb, mint bármelyik minisztériumé, tehát hatalmas lehetőséget nyújt az akadémiai könyvkiadás számára. Megjegyzi, hogy a javaslatban szereplő dátumok a kézirat leadásának határidejét jelentik.

Alexits György hiányolja, hogy a III. osztály tervében nem szerepel Riesz Frigyes - Szókafalvi Nagy Béla könyve, melynek megjelenése öncéltan külföldi kiadónál volt tervbevéve. Javasolja, hogy pótlólag vegyék be a tervbe.

Elnökség a javaslatot elfogadja.

Lukács György javasolja, hogy a klasszikusok kiadásánál a szerző neve szerepeljen, ne a sajtó alá rendező a kiadványokon.

Elnökség a javaslatot elfogadja.

Nánáth Gyula egy konkrét példa nyomán azt javasolja, hogy az imprináturt az osztályelnök csak szakértői felülvizsgálat után adja meg.

Elnökség rövid vita után a könyvkiadás módjára vonatkozóan a következő alapelveket fogadja el:

A tervbevevett munkákra az osztályvezetőségek kijelölik a lektorokat és a szerkesztőt. A kéziratot a lektorok áttanulmányozzák és a szerkesztőnek referálnak. A szerkesztő az osztályelnöknek ill. osztálytitkárnak referál, és a javasolt módosításokat megbeszéli a szerzővel. A kézirat szedésére az osztályelnök ad a kiadónak engedélyt. Az első korrekturnát a szerző ill. fordító, a másodikat a szerkesztő javítja. A szerkesztő tájékoztatása alapján és a szerző javaslatára az osztályelnök adja meg az utolsó korrekturna nyomán a nyomási engedélyt.

Erdey-Gruz Tibor főtítkár bejelenti, hogy tájékoztató körözüvényt készült kiadni a könyvkiadás rendjéről, s kéri, hogy az elnökség tagjai járuljanak hozzá tanácsaikkal az eljárás fejlesztéséhez.

2. Az 1952-évi könyvkiadási terv előkészítése.

Erdey-Gruz Tibor felhívja a figyelmet, hogy az ideiglenes tanulságok alapján az 1952-évi könyvkiadási terv előkészítéséhez már most kezdjenek hozzá az osztályok. A tervnek a mellékelt tájékoztató értelmében júniusra készszen kell lennie, hogy a szerződés megköthető legyen.

Alexits György felveti a kérdést, hogy az ismeretterjesztő kiadványok terén az Akadémia milyen módon határozza el működési körét más intézmények hasonló működési körétől.

Rövid vita után Fogarasi Béla javaslatára elnökség úgy határoz, hogy a tervbevetett ismeretterjesztő kiadványok tárgyából előzőleg ismeretterjesztő előadásokat tart az Akadémia, s mintegy az előadások tartalma jelenik meg. Ez alkalmas a hatásköri viták kiküszöbölésére.

3. A könyvkiadó bizottság megválasztása.

Erdey-Gruz Tibor főtitkár javasolja, hogy a könyvkiadó bizottság elnöke Ligeti Lajost, titkárává Straub F. Brunót, tagjaivá Tolnai Gábort, Vitrai Lászlót, Alexits Györgyöt, Somos Andrást, Hetényi Gézát, Hevesi Gyulát és Bognár Rezsőt válassza meg az elnökség. Ezek eddig ideiglenes megbízás alapján látták el munkájukat. A bizottság szükség esetén más szakembereket is meghívhat üléseire.

Straub Brunó tájékoztatásul megjegyzi, hogy a bizottság nagyon ritkán ülne, melypontja egyetlen egy ülés lesz, melyen az osztályok által készített terveket egyeztetik és kidolgozzák a következő periódus irányadó szempontjait. Ha a terv és a szempontok megvannak, egy operatív részlegnek kellene a munkát elvégeznie. Erre a munkára nem szándékoznak igénybevenni a bizottság tagjait, hanem a szaktitkárságokon kell megvalósuló szervezetet kiépíteni.

Elnökség Fogarasi Béla javaslatára elhatározza, hogy a jövő évtől kezdődően lehetőleg egy függetlenített titkári állást szervez a Könyv-és Folyóiratkiadó Bizottsághoz, melyet egy fiatal kutató tölt be, ki a mindennapi munkákban tehermentesíti az akadémikus titkárt.

4. Az ötéves tudományos terv előkészítése.

Erdey-Gruz Tibor főtitkár röviden ismerteti a terv előkészítésének fő szempontjait. /1. melléklet/.

Fogarasi Béla nem tartja helyesnek, hogy a Magyar Enciklopédia tervének előkészítéséért és az Akadémia muzeumának előkészítéséért a II. osztály legyen felelős.

Rövid vita után elnökség úgy határoz, hogy a Magyar Enciklopédia előkészítésére és az Akadémiai Múzeum megszervezésére egy-egy elnökségi bizottságot alakít az egyes tudományágak képviselőiből. Az osztályok te-
gyenek javaslatot az elnökséghez a bizottságok tagja-
ira vonatkozóan. - A magyar tudomány történetének
megírását megszervező bizottság felállítása a II. osz-
tály feladata.

Rusznayk István elnök a tervkészítéssel kapcsolatban rámutat arra, hogy a tudományos kutatás főfeladatainak kijelölése több forrásból indulhat ki: az elnökségtől, az osztályoktól és a Párt ill. a kormányzat részé-
ről. Ezek közül az elnökség irányító szerepe gyengén működik.

Straub Brunó javasolja, hogy szovjet mintára ne csak az elnökség tagjai, de a minisztériumok is hozzászólhassanak a tudományos tervhez.

5. Az 1952-évi tudományos terv előkészítése.

Erdey-Gruz Tibor felhívja az elnökség tagjait, hogy - bár a Tervhivattal még nem kapták meg a terminusokat - az osztályokat figyelmeztessék az előkészítő munkálatok megkezdésére, mert ha a Tervhivatal megadja a terminusokat, akkor már előreláthatóan csak rövid idő fog rendelkezésre állni a tervek kidolgozására.

6. Az Akadémia titkári hivatalának adminisztrációs hivatallá való átszervezése.

Erdey-Gruz Tibor tájékoztatja az elnökséget az Akadémia adminisztrációs-jának átszervezéséről. /1. mellékletet/ Felhívja az osztályelnököket, hogy az osztálytitkárral és a szaktitkárral dolgozzanak ki egy belső ügyrendet, amely osztályonként különböző lehet. Ez szabja meg, hogy milyen természetű ügyeket kell az osztályelnöknek, az osztálytitkárnak együtt, vagy külön-külön, ill. a szaktitkárnak aláírni. A hivatalos levelezés az osztályelnök ill. osztálytitkár nevére fog érkezőni a Géza-utcába. Gondoskodjanak az osztályok arról, hogy az ügyek haladéktalanul eljussanak az osztályelnökhöz ill. osztálytitkárhoz, vagy az illetékes eljádóhoz. Szükség esetén hatalmazzanak fel valakit az osztályon a levelek felbontására és az illetékesekhez való továbbításra.

Rusznayk István felkéri az elnökség tagjait, hogy amennyiben jó magyar kifejezést tudnának az Akadémia Adminisztrációs Hivatala helyett, úgy arra tegyenek javaslatot.

7. Tájékoztató az Akadémia épületének tervezett átalakításáról.

Erdey-Gruz Tibor tájékoztatja az elnökséget arról, hogy az Akadémia és az Arany János utcai bérház épületében átalakítások vannak tervezve, hogy ez az épület több befogadhassa a hivatalokat is, és legyen kellő számú előadó és reprezentációs helyiség is. Még nincsenek végleges tervek, de az épületben elég nagyok látszik, hogy az osztályelnököknek és osztálytitkároknak is legyen megfelelő helyiségük. Az Akadémia fejlődésének legnagyobb helyi akadálya a Növénytár, de ennek kitelepítése heteken belül megtörténik, Vajda-Hunyad várába költözik. A növénytani gyűjteményt már nem fogja érni. Az Akadémia épületének földéneit felül kell vizsgálni, mely célból számos helyen felbontják a földéneket. E vizsgálat eredménye is befolyásolni fogja a terv ütemezését. Össze elkészülnek a tervek és jövőre - remélhetőleg - sikerülni fog olyan épületet kialakítani, amely a munka helyi feltételeit meg fogja teremteni. Felkéri az elnökség tagjait, hogy tanácsaikkal támogassák a tervezés menetét.

Indítványok:

Rónai Róbert felhívja a figyelmet arra, hogy 1953-ban lesz a 250 éves évfordulója annak, hogy a Rákóczi Ferenc vezette szabadságharc megindult. Mivel ez a magyar történettudomány kiemelkedő eseménye, az Akadémiának javaslattal kell élnie a kormány felé, hogy a jubiláris év előkészületei kellő időben megkezdődhessenek. Nem szabad, hogy ez a jelentős évforduló készületlenül találja az Akadémiát.

Határozat: az elnökség felkéri az I. és a II. osztály elnökségét közös javaslattételre.

Több tárgy nem lévén Elnök az ülést bezárja.

Kmf.